

PM

Teknik- och fastighets- nämnden

ansvarsutövande 2019

Botkyrka kommun

Tobias Björn

Ebba Öhlund

Cornelia Pethrus

Isabelle Panasco

Innehållsförteckning

1.	Inledning	2
1.1.	Bakgrund	2
1.2.	Genomförande	2
2.	Resultat	3
2.1.	Sammanfattande bedömning	3
2.2.	Nämndens årsredovisning	3
2.2.1.	Ekonomiskt resultat	3
2.2.2.	Prognossäkerhet	4
2.2.3.	Verksamhetsmässigt resultat	5
2.3.	Lägesrapporter	5
2.3.1.	Mål och kvalitetsarbete	5
2.3.2.	Intern kontroll	6
2.3.3.	Övrigt frågor	7
2.3.4.	Allégården och Samariten	7
2.4.	Framtidsperspektiv	8

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Kommunens revisorer ska varje år uttala sig i frågan om ansvarsfrihet för nämnder och styrelse samt enskilda ledamöter i dessa. För att möjliggöra bedömningar och skapa en tydlig grund för dessa anger kommunallagen att all verksamhet ska granskas årligen.

En viktig del i den årliga granskningen är att bedöma om nämndens eller styrelsens ansvarsutövande är tillfredsställande. Med ansvarsutövning avses nämndens eller styrelsens aktiva åtgärder för att styra, leda, följa upp och kontrollera verksamheten. Ett effektivt ansvarsutövande förutsätter att det finns system och rutiner som stödjer nämnden i dess arbete.

Enligt kommunallagen ska nämnderna var och en inom sitt verksamhetsområde se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten och att kontrollen inom nämnden är tillräcklig.

Mot bakgrund av ovanstående har PwC fått i uppdrag av de förtroendevalda revisorerna att granska ansvarsutövningen inom kommunens nämnder. Resultatet av granskningen har diskuterats vid ett sammanträffande mellan förtroendevalda revisorer samt nämnd- och förvaltningsledning.

1.2. Genomförande

Den årliga granskningen av ansvarsutövande har genomförts enligt följande arbetsmodell:

- Analys/verifiering av grunddokumentation
- Avstämning/diskussion med nämnd och förvaltningsledning
- Upprättande av PM
- Avstämning och diskussion med kommunstyrelse/kommunledning
- Uppföljning av resultat/underlag kring fördjupande revisionsprojekt

I årets granskning har särskilt fokus lagts på analys och diskussion kring:

- Årsredovisning
- Lägesrapporter
- Framtidsperspektiv

2. Resultat

2.1. Sammanfattande bedömning

Den sammanfattande bedömningen är att det finns ett system för styrning, ledning samt uppföljning och kontroll som omfattar samtliga av nämndens verksamhetsområden.

Resultatet för 2019 innebär ett budgetunderskott på 47 mnkr. Även föregående år redovisades ett stort underskott, -39 mnkr. Under 2020 är det vår bedömning att nämnden behöver vidta åtgärder och anpassa verksamheten efter gällande förutsättningar för att undvika upprepade underskott. Vi ser med allvar på de upprepade underskotten.

Vi konstaterar att det finns mål och indikatorer samt genomförda åtgärder för att nå dessa vilket kommenteras på ett tillfredsställande sätt i årsredovisningen. Det finns målsatta mått för en övervägande del av nämndens mål. Vi kan konstatera att nämndens måluppfyllelse för 2019 påvisar flera målområden med ej godtagbar måluppfyllelse. Tre av fem av fullmäktiges målområden bedöms vara ej godtagbar (röd) och sex av elva nämndmål bedöms ha ej godtagbar måluppfyllelse. Nämnden behöver fortsatt vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse.

Nämndens uppföljning av internkontrollplanen visar att förbättring skett avseende flera kontrollmoment jämfört med föregående år. Flera av de kontrollmoment som 2018 ej var godkända har nu ett godtagbart resultat. Ett kontrollmoment är ej godkänt, varken år 2018 eller år 2019. Åtgärder som bör genomföras avseende det ej godkända kontrollmomenten redovisas. Vi konstaterar att arbetet med intern kontroll, precis som noterats under föregående år, är ett fortsatt utvecklingsområde för nämnden.

Vår bedömning är att nämnden inte fullt ut vidtagit åtgärder för att styra, följa upp, kontrollera och rapportera tilldelat uppdrag. Redovisat resultat inte är förenligt med fastställda mål.

2.2. Nämndens årsredovisning

2.2.1. Ekonomiskt resultat

Nämnden redovisar ett budgetunderskott på 47 mnkr, varav 3,8 mnkr utgörs av VA-verksamheten. Samtliga verksamheter visar ett underskott mot budget. Lokalförsörjning och fastighet har ett underskott på 45 mnkr på grund av ökade hyreskostnader och fastighets- och entreprenadkostnader mot budget. Enligt uppgift förklaras ca hälften av underskottet inom enheten av deponeringar relaterat till den pågående tvisten avseende Samariten. Vårt att notera är att den under året införda internhyresmodellen medfört kostnadsökningar jämfört budget inom både teknik- och fastighetsnämnden och flertalet av det verksamhetsbedrivande nämnderna. Av genomförda nämndträffar kan vi konstatera att teknik- och fastighetsnämnden inte fullt ut har kunnat redogöra för orsakerna till detta. Ökade mediakostnader (värme, el och vatten) och minskade hyresintäkter är ytterligare förklaringar till underskottet. VA-verksamhetens uppvisar ett underskott med 3,8 miljoner

kronor trots ökade intäkter på 2,5 miljoner kronor. Underskottet uppstår på grund av ökade konsultkostnader, inköp av lätt trycksatt avlopp (LTA)-pumpar samt ökade underhållskostnader av anläggningar. Gemensam verksamhet som består av förvaltningsledning och ekonomi avslutar året med ett underskott på sju tusen kronor. Övriga verksamheter inom förvaltningen uppvisar överskott.

Sammantaget bedömer vi att orsakerna till budgetavvikelsena kommenteras på ett tillfredsställande sätt i nämndens årsredovisning.

2.2.2. Prognossäkerhet

(Mnkr)	Driftbudget*	Prognos T 1	Prognos T 2	Utfall 2019	Avvik i %	Prognosfel i T 2 i %
	1070	-29,3 (-2,3 VA)	-13,4 (0 VA)	-47 (-3,8 VA)	4,4%	3,1%

Teknik- och fastighetsnämnden har ett ramanslag om 0,6 miljoner kronor för att finansiera nämnden och förtroendevaldas arbete i nämnden. All verksamhet i övrigt ska finansieras av intäkter från lokaluthyrning samt andra ersättningar för uppdrag som beställs av andra kommunala verksamheter. Botkyrka kommuns va-verksamhet ska finansieras genom avgifter och taxor inom anslutna brukare inom verksamhetsområdena.

* Då nämndens nettobudget uppgår till 0 mnkr har verksamhetens kostnader använts som beräkningsgrund.

Den procentuella budgetavvikelsen är 4,3 procent. Vid T1 prognosticeras en budgetavvikelse på 29,3 mnkr vilken sjunker till T2 för att sedan vid utfall 2019 uppvisa ett minusresultat mot budget på 47 miljoner kronor.

- Vid T1 prognostiserades en negativ budgetavvikelse om 29,3 mnkr. Det största underskottet ligger hos lokalförsörjning och fastighet med 28 mnkr. Största underskottet anges bero på Samariten. Den nya internhyresmodellen bygger på att varje nämnds verksamhetslokaler ska betala för faktisk självkostnad. Internhyresmodellen har beräknats utifrån 2017-års lokalinnehav. Det som nu påverkar resultatet negativt är att det skett förändringar av lokalinnehavet, både de som kommunen hyr in eller äger själv. Kostnader har inför 2019 omfördelats mellan nämnder så att vissa nämnder betalar mer för sina lokaler 2019 än idag och andra mindre. Förvaltningens bedömning är att under det första året med den nya internhyresmodellen, uppstår viss obalans och prognososäkerhet.
- Vid T2 prognostiserades en negativ budgetavvikelse om 13,1 mkr. Prognosen är en förbättring från T1 och underskottet är 18 miljoner lägre än i den ekonomiska uppföljningen till och med juni. Orsaken till den mer "positiva" prognosen i T2 var att det gjordes en annan bedömning avseende utfallet i den pågående tvisten kring Samariten. Verksamheter med ett fortsatt underskott mot budget är gemensam verksamhet samt lokalförsörjning och fastighet.

Granskningen av teknik- och fastighetsnämndens sammanträdesprotokoll visar att protokollförd uppföljning av ekonomin har skett fem gånger under året. Utöver delårsrapporterna tar nämnden del av tre ekonomiska uppföljningar där den ekonomiska prognosen för helåret presenteras.

2.2.3. Verksamhetsmässigt resultat

Av delårsrapport 1 och 2 framgår att ett fåtal målsatta mått mäts vid tertiäl 1 och 2. Dock görs en genomgång av samtliga mål vilket gör att förvaltningen både vid delårsrapport 1 och 2 kan flagga för vissa eventuella avvikelser vid årets slut. Vidare framgår att en viss problematik finns kring tidigare planering av målsatta mått där bland annat mätmetoden är förändrad eller felaktig, förvaltningen arbetar för att stärka målarbetet framåt.

Nämnden redovisar i sin årsredovisning bidraget till mål och budget 2019 års målområden via nämndmål och indikatorer. Detta utifrån den så kallade trafikljusmodellen.

Nämndens egen utvärdering i årsredovisningen visar att bidraget till kommunfullmäktiges måluppfyllelse ej är godtagbar inom tre av kommunens målområden, ett är godtagbart och ett målområde bedöms ha god måluppfyllnad. De tre målområdena som ej har godtagbar måluppfyllnad är *möta Botkyrkabornas behov av gemenskap, rörelse och ett rikt kulturliv*, skapa en god och trygg livsmiljö för Botkyrkaborna och *effektiv organisation*. Det framgår att målområdet avseende att möta Botkyrkabornas behov av gemenskap, rörelse och ett rikt kulturliv mäts på kommunövergripande nivå och inte på förvaltningsnivå. Dock har förvaltningen genomfört ett flertal aktiviteter för att bland annat bidra till att Botkyrkaborna har god hälsa med minskade skillnader med fokus på tobaksanvändning. Avseende målområdet skapa en god och trygg livsmiljö för Botkyrkaborna så är två målsatta mått inom målområdet projekt som löper över flera år vilket gör det svårt att få ett korrekt utfall. Vidare anges att metoden bör ses över för mätning av de målsatta måtten. Gällande målområdet effektiv organisation anges en rad aktiviteter och mätetal. Avseende förbättringsområden så anges att Hållbart medarbetarengagemang (HME) för 2019 har ökat från 77 till 80 men når inte upp till målet på 85.

Av nämndens mål anges i årsredovisningen att två av målen är bedöms som gröna, tre av målen bedöms som gula och sex av målen bedöms som röda. Ett av målen har ej bedömts, *vi utbyter information med varandra*, det anges att det inte kan genomföras någon analys då det målsatta måttet inte mättes i medarbetarundersökningen 2019.

Vi kan konstatera att mål och indikatorer samt genomförda åtgärder för att nå dessa kommenteras på ett tillfredsställande sätt i nämndens årsredovisning. Vi kan konstatera att det finns uppsatta målsatta mått för en betydande del av nämndens mål. Årets utfall påvisar dock en bristande måluppfyllelse.

2.3. Lägesrapporter

2.3.1. Mål och kvalitetsarbete

Som tidigare nämnts finns i nämndens årsredovisning en uppföljning och resultatredovisning av de kommungemensamma målen i mål och budget 2019 och nämndens åtaganden utifrån dessa. En aggregerad sammanställning av måluppfyllelsen kring dessa mål finns i kommunens samlade årsredovisning.

När det gäller personalredovisningen är trenden god och sjukfrånvaron har minskat. Frisknärvaron ligger under 2019 på 94,6 procent. Sjukfrånvaron för kvinnor har minskat med 1 procentenhet medan sjukfrånvaron bland män har ökat från 4,0 procent 2018 till 4,7 procent 2019, vilket också är den grupp där sjukfrånvaron ökat mest. För att minska

sjukfrånvaron har förvaltningen fått stöd av kommunens projekt "Arbetsmiljö och hälsa i fokus" där chefsstödet från centrala HR är inne och kartlägger, utreder och stöttar i åtgärdsarbetet för den enhet där korttidssjukfrånvaron är som högst.

Hållbart medarbetarengagemang (HME) har stigit från 77 i undersökningen 2018 till 80 i 2019. Samtliga värden i HME undersökningen har ökat i jämförelse med föregående år. Medarbetare ser i högre utsträckning än tidigare fram emot att gå till arbetet. Upplevelsen av att chefen visar uppskattning för ens arbetsinsatser har också ökat. Förvaltningen behöver främst arbeta med måluppföljning och utvärdering för att öka sitt HME.

I övrigt hänvisas till kommentarerna i ovan delavsnitt om det verksamhetsmässiga resultatet för 2019.

2.3.2. Intern kontroll

Enligt kommunallagen (2017:725) är det nämnden som har det formella ansvaret för den interna kontrollen och de förtroendevalda revisorerna ska årligen bedöma om nämnden har ett fungerande system för intern kontroll.

I februari 2019 antog teknik- och fastighetsnämnden en plan för internkontroll för 2019, vilket överensstämmer med gällande reglemente för intern kontroll. Av protokollet framgår kommunledningsförvaltningen har upprättat ett förslag till internkontrollplan för 2019 och att kommunledningsförvaltningen uppmanar respektive förvaltning att ta in samtliga 13 kontrollmoment i nämndens internkontrollplan. Teknik- och fastighetsnämnden tar in alla 13 kontrollmoment i sin internkontrollplan. Utöver dessa 13 anges ytterligare fyra nämndspecifika kontrollpunkter som avser investering, anläggningsregister fordon, VA-taxan och uppföljning av uppdrag. Dessa kontrollpunkter anges vara från år 2018 och det anges att ett fortsatt arbetet med åtgärderna behöver genomföras för att få dem godkända.

Internkontrollplanen har genomförts och nämnden behandlade en rapport avseende deluppföljning av den interna kontrollen vid sammanträdet den 14 oktober 2019.

Vidare har vi tagit del av uppföljningen av internkontrollplanen för år 2019 vilken är tänkt att redovisas i samband med årsredovisningen vid nämndens sammanträde.

Uppföljningen vi tagit del av visar att ett par kontrollmoment uppnår godkänt resultat, dessa är: ramavtal och statsbidrag. Båda moment var även 2018 godkända vilket tyder på att momenten fungerar bra. Förvaltningens egna kontrollmoment har även de blivit godkända under 2019. Dessa är: investering, anläggningsregister över fordon, VA-taxan och uppföljning av uppdrag. Vidare visar uppföljningen att ett antal kontrollmoment som inte var godtagbara år 2018 är godtagbara år 2019. Dessa avser ramavtal med rangordning, rehabilitering och representation, kurser och konferenser. Ett kontrollmoment är inte godkänt vilket är direktupphandling, resultatet är detsamma som i uppföljningen av internkontrollplanen 2018. Avseende det ej godkända kontrollmomenten så anges förslag på åtgärder.

Vidare anges att två kontrollmoment ej har genomförts. Dessa avser korthantering och introduktion. Korthantering avser betalkort som förvaltningen inte har och introduktionen

har bytts ut från och med hösten 2018 och har inte kontrollerats på grund av denna ändring.

Sammantaget kan vi konstatera att den interna kontroll förbättrats från föregående år då flera av de kontrollmoment som ej var godkända då har ett godtagbart resultat 2019. Dock noterar vi att kontrollmomentet upphandling ej är godkänt för varken år 2018 eller 2019.

2.3.3. Övrigt frågor

Betydelsefulla händelser som lyfts fram i årsredovisningen 2019 är bland annat att VA-verksamheten under 2019 har möjliggjort för Kagghamraborna att kunna ansluta sig till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet. Vidare framgår bland annat att städning av idrottshallar under 2019 utförts av entreprenör vilket lett till ökad belägningsgrad då idrottshallarna blivit mer bokningsbara.

Förvaltningen har under 2019 planerat att levererat 440 förskoleplatser fördelat på 3 nya förskolor samt 180 planerade platser på vård- och omsorgsboenden. Resultatet är 80 levererade förskoleplatser och 120 vård- och omsorgsboenden.

2.3.4. Allégården och Samariten

Under 2018 uppmärksammade revisionen att teknik- och fastighetsnämnden har haft fortsatta problem med projektet avseende om- och tillbyggnad av Allégården. Vid två tillfällen under 2018 har nämnden uppmärksammats på kraftiga fördröjningar av projektet. Budgeterat anslag för om- och tillbyggnaden uppgick inför senaste upphandlingen av entreprenör till 125 mnkr. Investeringsanslaget har efter beslut i nämnden i två steg utökats till 285 mnkr. Revisionen har granskat ombyggnadsprojektet av Allégården och bedömer att nämnden brustit i styrning och kontroll. Revisionen avlämnade under 2018 särskild gransknings-PM kring Allégården. Vidare angavs i 2018 års rapport att revisionen ser det som problematiskt att nämnden, baserat på dialog vid möte den 12 mars 2019 med nämndens presidium, ännu inte erhållit en fullständig redogörelse för projektets totala utgifter/kostnader. Det finns även oklarheter kring huruvida den externa utredarens uppdrag täcker alla väsentliga frågeställningar kopplat till projektet.

Av protokollgranskningen under 2019 framgår att genomlysning av projektet Allégården har genomförts vilken beställdes i november 2018 av dåvarande förvaltningschef för att säkerställa att bristerna i projektet Allégården skulle användas som lärande för organisationen och framtida projekt. Vid nämndens sammanträde i maj återrapporteras genomlysning av projekt Allégården. Rapporten anges ge en tydlig bild över vad som behöver förbättras i kommande projekt och förvaltningen tar med sig rekommendationerna från rapporten in i det fortsatta utvecklingsarbetet med projektmodellen samt i arbetet med framtida projekt.

Vidare sker återrapportering av projekt Allégården som en punkt vid sammanträden i augusti, september, oktober och november 2019. Kommunstyrelsen beslutade 2019-06 03 § 110 att nämnden anmodas att fortlöpande återrapportera progressionen av Allégårdsprojektet till kommunstyrelsen.

Vidare framgår av protokollsgranskningen under punkten direktör informerar att information lämnats till nämnden vid flera tillfällen avseende Allégården.

Av årsredovisningen framgår att på grund av problem i den tekniska konstruktionen så har det i projektet upparbetats 122 754 tkr under 2019 mot budget på 41 371 tkr för samma period. Projektet överlämnades till verksamheten under november 2019 och vissa arbeten med finplanering kvarstår och beräknas utföras i maj 2020.

Av årsredovisningen framgår även att deponeringar för Samariten är en del av lokalför-sörjning och fastighets underskott på 45 mnkr vid årsbokslut. Avseende kostnadshyrorna så avviker dessa med 19 mnkr vilket bland annat förklaras av tvistigheter med Samariten. Tvistigheterna ledde således som ovan beskrivit till deponeringar.

Det anges även att förvaltningen levererat 60 vård- och omsorgsplatser på Samariten under 2019 och de sista 60 platserna levererades i januari 2020. Förseningen beror på en extra besiktning som gjorts innan inflyttning.

2.4. Framtidsperspektiv

Under denna punkt har diskussioner förts kring framtiden och fortsatta utmaningar, såsom bland annat:

- Fokus ledarskap – stärka cheferna i sitt ledarskap
- Implementera arbetsutskott – medarbetare har identifierat förätringsområden och det behövs forum för att lyfta dessa
- Identifiera nyckeltal som speglar verksamheten
- Implementera resultatstyrning och speglar verksamheten

För ytterligare information kring framtidsperspektivet hänvisas till nämndens omvärldsanalys.

2020-04-15

Anders Hägg

Uppdragsledare

Tobias Björn

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Botkyrka kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av antagen projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.